

UNIVERSITY OF TWENTE.

Faculty of Behavioural,
Management and Social Sciences

Betrokkenheid in het onderwijs

*Onderzoek naar de relatie tussen betrokkenheid
en welbevinden, het sociaal emotioneel gedrag en
de prestatie van leerlingen*

April 2018

Auteur: Mandy Guidone

Studentennummer: s1342142

Eerste begeleider: MSC. J.M. Goldberg

Tweede begeleider: Dr. M. Radstaak

Opleiding Psychologie

P.O. Box 217

7500 AE Enschede

The Netherlands

Samenvatting

Achtergrond. In het onderwijs wordt veel met positief psychologische interventies gewerkt om leerlingen te ondersteunen in hun ontwikkeling. Een factor daarin is betrokkenheid. Betrokkenheid ontstaat door de interactie tussen een individu en zijn omgeving. In dit literatuuronderzoek werd de relatie tussen betrokkenheid en welbevinden, sociaal emotioneel leren en academische prestatie van basisschoolleerlingen onderzocht.

Methode. Een systematisch literatuuronderzoek werd tussen april en mei 2017 uitgevoerd. Er zijn verschillende zoektermen gebruikt met de “key index” term *engagement*.

Resultaten. Er zijn 15 studies gevonden waarin de relatie tussen betrokkenheid en welbevinden, het sociaal emotioneel leren en de prestatie van leerlingen centraal staat. Er is een positieve relatie tussen de betrokkenheid van leerlingen, hun welbevinden en hun prestatie te zien. Verder is er een positieve effect van het sociaal emotioneel gedrag op de betrokkenheid terug te vinden. De relaties tussen leerlingen, leraren en medestudenten hebben daarbij voorspellende waarde voor het ervaren van betrokkenheid.

Discussie. Samenvattend is te zeggen dat betrokkenheid voorspellende waarde heeft voor zowel het welbevinden als voor de prestatie van leerlingen. Daarentegen heeft het sociaal emotioneel gedrag een positief effect op de mate van betrokkenheid die leerlingen in de scholen ervaren. Dit onderzoek geeft een inzicht in de complexe relatie van betrokkenheid met de andere constructen. Desondanks is er nog veel onderzoek nodig om een uitspraak te doen over de effecten en invloeden van betrokkenheid voor het onderwijs.

Abstract

Background. In education positive psychological interventions are used to support pupils in their development. A factor in this is engagement. Engagement is created by the interaction between an individual and his environment. In this literature study the relationship between engagement and well-being, social emotional learning and academic achievement of primary school students was examined.

Method. A systematic literature review was conducted between April and May 2017. Different search terms were used with the "key index" term engagement.

Results. 15 studies have been found in which the relationship between engagement and well-being, social emotional learning and the achievement of pupils is central. There is a positive relationship between the engagement of pupils, their well-being and their achievement. Furthermore, there is a positive effect of social emotional behavior on engagement. The relationships between pupils, teachers and fellow students have predictive value for experiencing engagement.

Discussion. In summary, it can be said that engagement has a predictive value for the well-being and the achievement of students. In contrast, social emotional behavior has a positive effect on the level of engagement that pupils experience in schools. This research provides an insight into the complex relationship of engagement with the other constructs. Nevertheless, there is still more research needed to make a statement about the effects and influences of engagement in education.

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Methode	9
2.1 Zoektermen.....	9
2.2 Literatuur screening & inclusie- en exclusiecriteria.....	9
2.3 Data-analyse.....	12
Resultaten	16
3.1 Betrokkenheid en welbevinden	16
3.2 Betrokkenheid en sociaal emotioneel leren.....	17
3.3 Betrokkenheid en prestatie.....	19
Discussie	20
4.1 Implicaties.....	22
4.2 Kanttekeningen.....	22
4.3 Afsluiting.....	23
Referentielijst	24

Inleiding

Positieve Psychologie en het onderwijs

Sinds het jaar 2000 is binnen de psychologie een stroming ontstaan die zich richt op het ervaren van geluk en welbevinden van individuen. Deze stroming staat bekend als positieve psychologie en bestudeert het welbevinden van mensen. De nadruk ligt hierbij op positieve ervaringen en competenties (Boerefijn & Bergsma, 2011). De grondleggers van de positieve psychologie, Martin Seligman en Mihaly Csikszentmihalyi, veronderstellen dat het van belang is om de kwaliteiten van mensen te ondersteunen in plaats van alleen het behandelen van stoornissen (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000). De positieve psychologie heeft als doel het welbevinden te verhogen, waardoor er veel onderzoek naar is gedaan (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000). Het gaat om de kwaliteiten die mensen sterk en veerkrachtig maken (Sheldon & King, 2001). De positieve psychologie heeft invloed op verschillende gebieden, zoals welzijnswerk en psychotherapie (Peterson, 2006). In de positieve psychologie wordt gebruik gemaakt van interventies die gekenmerkt zijn door het opbouwen van kwaliteiten en het versterken van welbevinden (Gillham & Reivich & Shatté, 2002). Deze positieve psychologische interventies (PPI) zijn ook terug te vinden in het onderwijs. PPI's in het onderwijs hebben het doel om het welbevinden van leerlingen te verhogen. Verder wordt door PPI's geprobeerd om het sociaal emotioneel leren van leerlingen te ondersteunen. Het ondersteunen van het sociaal emotioneel leren van kinderen helpt om sociale vaardigheden, zoals zelfvertrouwen, zelfstandigheid, verantwoordelijkheidsgevoel en respect, te ontwikkelen (Volman, 2011). Verder wordt door de PPI's de academische prestatie van kinderen onderzocht. Met deze interventies wordt geprobeerd de prestatie van leerlingen te verhogen. Daarbij zijn vooral de cijfers en scores in toetsen van belang (de Baat, 2010).

Positieve psychologische interventies

Binnen de positieve psychologie is welbevinden het meest belangrijke concept. Het toepassen van PPI in het onderwijs heeft vaak als doel om het welbevinden te verhogen (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000). Welbevinden wordt omschreven als een combinatie van zich goed voelen, goede relaties onderhouden en betekenis geven aan het leven (Seligman, 2011). Seligman (2011) veronderstelt dat er vijf belangrijke pijlers zijn voor het welbevinden van een persoon. Hij gebruikt in zijn theorie het acroniem "PERMA". Dit staat voor Positive emotions, Engagement, Relationships, Meaning en Accomplishment. Als deze vijf pijlers aanwezig zijn, is er sprake van welbevinden (Seligman, 2011). Er is rekening mee gehouden dat kinderen vaak niet goed kunnen beschrijven wat ze voelen en denken. Bij

kinderen uit welbevinden zich in een aantal kenmerken in het gedrag. Het welbevinden is te herkennen aan verschillende signalen, zoals zelfvertrouwen, de mate van openheid, flexibiliteit, weerbaarheid en spontaniteit (Laevers & Depondt, 2004). Uit observaties blijkt dat kinderen met een hoog welbevinden innerlijke rust uitstralen en kunnen genieten van dingen. Het tweede belangrijke concept dat in het onderwijs onderzocht wordt, is het sociaal emotioneel leren. In het onderwijs zijn al PPI's ontwikkeld die het sociaal emotioneel gedrag proberen te ondersteunen. Sociaal emotioneel leren is "het ontwikkelingsproces waarmee je de fundamentele levensvaardigheden verwerft. Het betreft vaardigheden waarmee we onszelf, onze vriendschappen en ons werk effectief en moreel verantwoord kunnen vormgeven" (<http://wij-leren.nl>, 2017). Sociaal emotioneel leren is een belangrijk aspect met als doel de ontwikkeling van bepaalde sociale vaardigheden, zoals empathie en het inschatten van gevoelens. Het derde concept is de academische prestatie. In PPI's wordt prestatie omschreven als het volbrengen van een bepaald doel. Academische prestatie wordt vooral bepaald door cijfers en scores in toetsen (de Baat, 2010). Afgelopen jaren zijn er al een aantal PPI's voor het onderwijs ontwikkeld. In de Verenigde Staten zijn 25 programma's ontwikkeld, waaronder zes schoolprogramma's. Deze zes schoolprogramma's zijn effectief gebleken (Catalano & Berglund & Ryan & Lonczak & Hawkins, 2002).

Betrokkenheid

In de onderwijswetenschap wordt het begrip betrokkenheid of in het Engels "engagement" vaak gebruikt. Betrokkenheid is een complex begrip waarvan de betekenis kan variëren door de context waarin het wordt gebruikt. In de literatuur wordt een onderscheid gemaakt tussen drie vormen: gedragsmatige betrokkenheid, emotionele betrokkenheid en cognitieve betrokkenheid (Volman, 2011). De gedragsmatige betrokkenheid wordt omschreven als aanwezig zijn op school en geconcentreerd aan het werk zijn. De leerlingen zijn bereid om meer werk te doen, proberen moeilijkere opdrachten te bewerken en zijn gemotiveerder om te leren (Skinner & Belmont, 1993). Het is mogelijk de gedragsmatige betrokkenheid te observeren bijvoorbeeld door te kijken of een leerling actief deelneemt aan een les en of hij de les met aandacht volgt. De emotionele betrokkenheid is in tegenstelling tot de gedragsmatige betrokkenheid niet direct te observeren. Er wordt gekeken of de leerlingen zich prettig voelen in de klas, of ze met plezier aan de opdrachten werken en of ze zich verbonden voelen met de school. Desondanks kan uit het gedrag van de leerlingen worden afgeleid of ze emotionele betrokkenheid ervaren. Ten slotte is er de cognitieve betrokkenheid. Deze soort van betrokkenheid is ook niet direct te observeren. Ze tonen meer positieve emoties tijdens school opdrachten en zijn enthousiast, optimistisch en geïnteresseerd (Skinner

& Belmont, 1993). Het gaat om de mentale bereidheid van leerlingen om te willen leren (Volman, 2011). Verder wordt verondersteld dat betrokkenheid geen persoonlijkheidskenmerk is. Het is een resultaat dat door interactie tussen mensen en omgeving ontstaat. Dit betekent dat het mogelijk is de betrokkenheid van iemand te veranderen door invloed uit te oefenen op zijn omgeving. Het is belangrijk om kinderen de mogelijkheid te geven om betrokkenheid te ervaren op school. Een hoge mate van betrokkenheid bevordert het welbevinden van de kinderen, wat een positieve invloed heeft op de emoties (Volman, 2011).

De positieve invloed van betrokkenheid

Ruit en Korthagen (2013) vonden door onderzoek in basisscholen dat het welbevinden van leerlingen vergroot kan worden als men belang hecht aan de kwaliteiten van leerlingen. Tot deze kwaliteiten behoort ook het door de kinderen ervaren gevoel van betrokkenheid. Het ondersteunen van betrokkenheid heeft een positieve invloed op het ervaren van welbevinden. Uit eerder onderzoek bleek dat leerlingen die betrokkenheid ervaren op school minder risicogedrag vertonen, minder agressief zijn en minder kans lopen om voortijdig school te verlaten (Volman, 2011). Betrokkenheid heeft een invloed op het sociaal functioneren van kinderen en hun sociale interactie met medestudenten. Kinderen die geen betrokkenheid ervaren, hebben moeite om zich sociaal emotioneel te ontwikkelen, omdat ze geen sociale interactie met medestudenten of leraren hebben. Sociale contacten zijn essentieel om vaardigheden, zoals empathie, te ontwikkelen. Betrokkenheid heeft dus een mogelijke invloed op het sociaal emotioneel leren van leerlingen. Verder tonen Park en Peterson (2009) aan dat persoonlijke kwaliteiten van mensen voorspellende waarde hebben voor de schoolprestaties. Kinderen die betrokkenheid ervaren op school hebben grotere kans op goede prestaties (Roorda & Koomen & Spilt & Oort, 2012). Door aandacht te geven aan persoonlijke kwaliteiten van kinderen kan men bepaalde doelen, zoals schoolsucces en de daarbij horende schoolprestatie, te ondersteunen (Park & Peterson, 2009). De schoolcijfers en testcores worden verhoogd als de betrokkenheid bij kinderen door een positieve relatie in de school wordt gestimuleerd (Roorda & Koomen & Spilt & Oort, 2012). Hierbij kunnen leraren en medestudenten een positieve invloed hebben op de ervaren betrokkenheid. Door slechte relaties wordt de betrokkenheid verminderd, wat een negatieve invloed heeft op prestaties.

Dit onderzoek

In dit literatuuronderzoek wordt gekeken wat betrokkenheid betekent voor het onderwijs. Er is gekozen voor een literatuurstudie om inzicht te krijgen in de relatie tussen betrokkenheid en welbevinden, het sociaal emotioneel leren en de prestatie van leerlingen. Er

zijn een aantal empirische onderzoeken gedaan, waarbij verschillende resultaten naar voren kwamen. Desondanks mist het overkoepelende verband tussen de verschillende uitkomsten van eerdere onderzoeken. Het is belangrijk om de uitkomsten van eerdere onderzoeken te analyseren om een concrete uitspraak te doen over de relatie tussen betrokkenheid en het welbevinden, sociaal emotioneel gedrag en de prestatie van leerlingen. Daardoor wordt het belang van betrokkenheid in het onderwijs duidelijk gemaakt en de mogelijkheid gegeven om volgende programma's te ondersteunen. Het doel van dit onderzoek is het samenspel van betrokkenheid en welbevinden, sociaal emotioneel leren en academische prestatie van leerlingen. Het is relevant om dit te onderzoeken om scholen te ondersteunen bij de ontwikkeling van nieuwe programma's. Daardoor krijgen kinderen de mogelijkheid beter met de werkdruk te leren om te gaan en tegelijkertijd beter te presteren.

Om de boven genoemde bevindingen te onderzoeken, is voor dit onderzoek een onderzoeksvraag geformuleerd. Deze luidt: *“Wat is de relatie tussen betrokkenheid en het welbevinden, het sociaal emotioneel leren en de academische prestatie van leerlingen?”* Verwacht wordt dat er een positieve invloed op welbevinden te vinden is, omdat betrokkenheid voorspellende waarde heeft voor het ervaren van welbevinden (Seligman, 2011). Zoals eerder genoemd is betrokkenheid één van de belangrijkste pijlers voor het verhogen van welbevinden (Seligman, 2011). Kinderen zullen door scholen de mogelijkheid krijgen om betrokkenheid te beleven. Dit is belangrijk, omdat betrokkenheid een positieve invloed heeft op het welbevinden van kinderen. Een hoge mate van welbevinden bevordert het ontwikkelen van zelfvertrouwen, openheid, flexibiliteit, weerbaarheid en spontaniteit (Laevers & Depondt, 2004). Verder wordt verwacht dat betrokkenheid een positieve invloed heeft op het sociaal emotioneel leren van kinderen. Door het ervaren van betrokkenheid zouden de leerlingen meer sociale steun ervaren. Door deze steun ontwikkelen kinderen zich tot een waardevoller lid van de gemeenschap. Ze ontwikkelen empathie en vaardigheden waarmee ze zichzelf en andere mensen kunnen begrijpen (<http://wij-leren.nl>, 2017). Daarbij spelen leraren en medestudenten een belangrijke rol (Roorda & Koomen & Spilt & Oort, 2012). Ten slotte wordt verwacht dat betrokkenheid een positieve invloed heeft op de schoolprestatie, bijvoorbeeld op de cijfers (Park & Peterson, 2009). In de huidige tijd ligt de nadruk op scholen vaak op de scores die kinderen halen. Het streven naar goede cijfers is dus een ideaal dat ook in de toekomstige jaren in het onderwijs belangrijk is. Door het ervaren van betrokkenheid zijn leerlingen bereid om meer werk te doen, proberen ze moeilijkere opdrachten te voltooien en zijn ze gemotiveerder om te leren (Skinner & Belmont, 1993).

Methode

2.1 Zoektermen

De literatuur werd met behulp van een elektronische database verzameld door de auteur. Er werd de wetenschappelijke elektronische database Scopus gebruikt. De “key index” term *engagement* (betrokkenheid) werd met verschillende zoektermen gecombineerd. De zoektermen zijn gebruikt om bovengenoemde deelvragen voldoende te beantwoorden. De gebruikte zoektermen zijn: *well-being*, *social emotional learning* en *achievement*. Om een uitgebreid overzicht over het effect van *engagement* op *well-being*, *social emotional learning* en *achievement* te verkrijgen, worden andere zinverwante woorden als zoektermen gebruikt. De eerste zoekterm, *well-being*, wordt aangevuld met de zoektermen *happiness* en *mental health*. De zoekterm *social emotional learning* wordt aangevuld met de zoektermen *social functioning* en *emotional functioning*. De laatste zoekterm, *achievement*, wordt aangevuld met de zoektermen *performance* en *success*. Verder worden de zoektermen *school*, *children* en *students* toegevoegd. Door meerdere zoektermen per construct te formuleren werd de variatie van de literatuur bevorderd. Met deze termen ontstond de volgende “searchstring” om in Scopus te gebruiken:

engagement AND well-being OR happiness OR “mental health” OR “social emotional learning” OR “social functioning” OR “emotional functioning” OR achievement OR performance OR success AND school AND children OR students

2.2 Literatuur screening & inclusie-en exclusie criteria

Het zoekproces werd in drie fasen van screening gedeeld. Voor de eerste fase van screening werden de exclusiecriteria bekeken. De exclusiecriteria waren: literatuur die vóór het jaar 2000 was gepubliceerd, literatuur die niet in het Nederlands, Duits of Engels was geschreven, literatuur met betrekking tot de betrokkenheid bij ouders, literatuur wat betreft de betrokkenheid tussen leraren en ouders en literatuur met betrekking tot leerlingen die een psychische of fysische belemmeringen hadden.

Vervolgens werd gebruik gemaakt van de inclusiecriteria. Deze waren voorafgaand geformuleerd en zijn belangrijk ter beoordeling van de relevantie van de gevonden literatuur. De literatuur is beoordeeld op de volgende inclusiecriteria:

- 1) literatuur wat betreft de relatie tussen *engagement* en *well-being/ happiness/ mental health* bij leerlingen
- 2) literatuur wat betreft de relatie tussen *engagement* en *social emotional learning/ social functioning/ emotional functioning* bij leerlingen

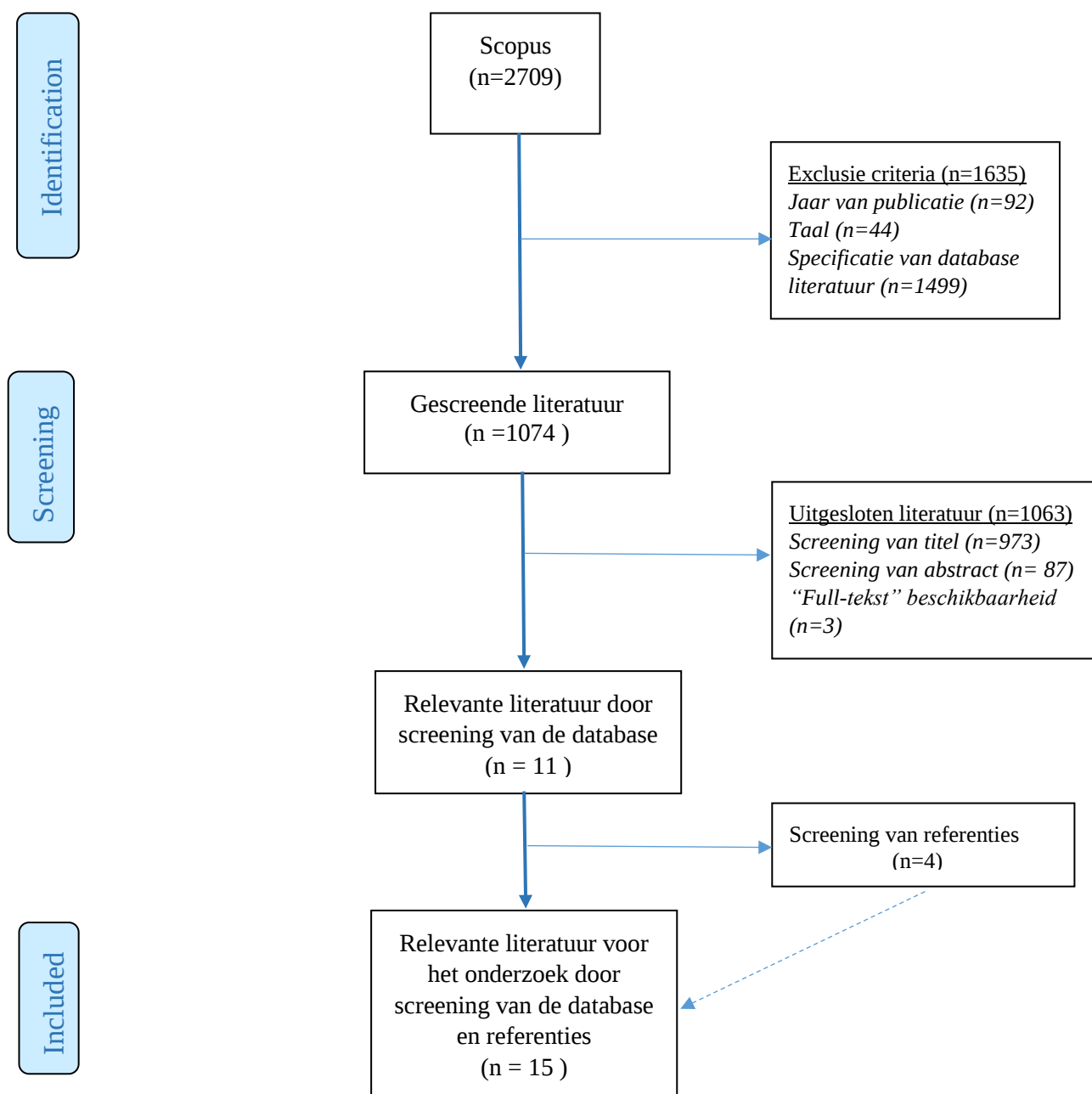
- 3) literatuur wat betreft de relatie tussen *engagement* en *achievement/ performance/ success* bij leerlingen

Met behulp van de geformuleerde searchstring en de geformuleerde inclusie criteria werd in de eerste fase een screening van de titel uitgevoerd. Vervolgens werd in de tweede fase met behulp van de inclusie criteria een screening van de abstracts uitgevoerd. Verder werd gekeken of de literatuur volledig leesbaar was (full tekst-versie). Literatuur die niet als “full text” beschikbaar waren, werden uitgesloten en niet meegenomen in de derde fase van screening.

De inclusiecriteria werden gebruikt om de literatuur te specificeren, waardoor alleen relevante studies in het onderzoek werden meegenomen. Vervolgens werden de literatuurlijsten van de gevonden literatuur geraadpleegd. Zo is het mogelijk om andere relevante literatuur te vinden, die tijdens de screening nog niet waren ontdekt. In dit onderzoek werden door het bestuderen van de gevonden literatuur ander relevante artikelen gevonden. Deze nieuwe data doorliep vervolgens de drie fasen van screening. Alle artikelen werden gescreend met behulp van eerder geformuleerde exclusie- en inclusiecriteria. Door gebruik te maken van de geformuleerde zoektermen en inclusiecriteria zijn er uiteindelijk 15 artikelen in het onderzoek meegenomen. Het selectieproces van de literatuur is terug te vinden in de Prisma Flowchart (Moher, Liberati, Tetzlaff, & Altman., 2009) in *Figuur 1*.

Het zoekproces door Scopus leverde 2709 artikelen op. Het werden vervolgens de exclusie criteria gebruikt. Ten eerste werden de verzamelden artikelen op de jaar van publicatie gescreend. Het werden 92 artikelen uitgesloten omdat ze vóór het jaar 2000 gepubliceerd waren. Daarna werden de gevonden artikelen op taal gescreend. Het werden 44 artikelen uitgesloten omdat ze niet in het Engels, Nederlands of Duits waren geschreven. Vervolgens werden de resultaten gespecificeerd. Dit betekent dat alle artikelen op het term *intervention* doorzocht werden. Het werd zo geprobeerd in de gevonden resultaten mogelijke interventies uit te maken. Door het specificeren van de resultaten door het term *intervention* werden 1499 artikelen uitgesloten. De overige 1074 studies werden op de inclusie criteria gescreend. Het werden 973 artikelen door het screenen van de titel uitgesloten. Vervolgens werden 87 artikelen door het screenen van de abstracts uitgesloten. De artikelen werden uitgesloten, omdat ze betrekking hadden tot betrokkenheid bij oudere mensen, betrokkenheid bij kinderen met psychische en fysische belemmeringen, betrokkenheid op werk of betrokkenheid tussen leraren en ouders. Verder werden drie artikelen uitgesloten, omdat er geen “full text” beschikbaar was. Er werden 11 artikelen door het zoekproces met Scopus

verzameld. Van de 11 artikelen werden de referenties op mogelijke relevante literatuur geraadpleegd. Het werden vier studies verzameld die weer op exclusie en inclusie criteria gescreend waren. De vier artikelen werden meegenomen in de datapool. Uiteindelijk werden er 15 relevante artikelen in het onderzoek meegenomen.

Figuur 1. Selectieproces van de literatuur.

2.3 Data-analyse

Er is een samenvattend overzicht per artikel opgesteld. In Tabel 1 is gedetailleerde informatie te vinden over de auteurs, het jaartal van de publicatie, de institutie en de aard van bron.

Verder is er een korte beschrijving van de studie en het design van de studie (setting en populatie) weergegeven. Tenslotte is een samenvatting van de resultaten opgeschreven.

Tabel 1. *Overzicht van alle relevante studies*

Auteur	Jaar	Tijdschrift	Doelstelling	Participanten	Steekproef	Studiedesign
Buhs, Ladd & Heralds	2006	Journal of Educational Psychology	Of er een relatie tussen “peer rejection” betrokkenheid en prestatie bestaat	Kinderen tussen vijf en elf jaar	N = 380	Longitudinal
Côté-Lussier & Fitzpatrick	2016	Journal of Adolescent Health	Of onzekerheid in school belemmerend werkt op betrokkenheid	Kinderen en leerlingen	N = 2120	Longitudinal
Datu, King & Valdez	2017	Journal of Psychology	Of er een associatie tussen geluk en motivatie, prestatie en betrokkenheid bestaat	Leerlingen in de middelbare school	N = 1004	Cross-sectional Longitudinal
Furrer & Skinner	2003	Journal of Educational Psychology	Of het gedrag van van leraren een effect op de betrokkenheid van leerlingen heeft	Leerlingen in de basisschool & middelbare school	N = 144	Correlational
Gase, Gomez, Kuo, Glenn, Inkelas & Ponce	2017	Journal of School Health	Of er een associatie tussen de sfeer in school en de prestatie en gezondheid van leerlingen is	Leerlingen in de middelbare school	N = 33577	Longitudinal
Hosan & Hoglund	2017	School Psychology Review	Of er een associatie tussen de relatie van leerlingen met leraren en medestudenten en betrokkenheid bestaat	Kleuters en basisschool leerlingen	N= 461	Cross-lagged

Hughes & Kwolk	2007	Journal of Educational Psychology	Of er een samenhang tussen de achtergrond van leerlingen en de relatie van leerlingen is	Leerlingen in de basisschool	N = 443	Longitudinal
Phan, Ngu & Alrashidi	2016	Psychological Reports	Onderzoekt de effecten van academische effectiviteit en zelf-effectiviteit op welbevinden, betrokkenheid en prestatie	Leerlingen in de middelbare school	N = 248	Correlational
Pietarinen, Soini & Phyhälto	2014	International Journal of Educational Research	Onderzoek naar de relatie tussen emotionele en cognitieve betrokkenheid met welbevinden	Leerlingen in de middelbare school	N = 170	Case Study
Reyes, Brackett, Rivers, White & Salovey	2012	Journal of Educational Psychology	Of er een samenhang tussen het school klimaat, de prestatie en betrokkenheid van leerlingen bestaat	Leerlinge in de middelbare school	N = 1399	Empirical
Ryan & Patrick	2001	American Educational Research Journal	Of er een samenhang tussen betrokkenheid en het school klimaat bestaat	Leerlingen in de middelbare school	N = 233	Longitudinal
Sakiz	2017	Research in Science & Technological Education	Of er een relatie tussen de steun van leraren en betrokkenheid, zelfeffectiviteit en	Leerlingen in de basis en middelbare	N = 633	Cross-sectional

			emoties bestaat	school		
Seligman, Ernst, Gillham, Reivich & Linkins	2009	Oxford Review of Education	Of vaardigheden van leerlingen ondersteund worden door interventies die emoties en betrokkenheid bevorderen	Leerlingen in de middelbare school	N = 347	Randomised controlled study
Shoshani, Steinmetz & Kanat-Maymon,	2016	Journal of School Psychology	Wat zijn de effecten van een positief psychologisch program op de betrokkenheid, het welbevinden en de prestatie van leerlingen	Leerlingen in de middelbare school	N = 2517	Longitudinal
Van Ryzin, Gravely & Roseth	2007	Journal of Youth and Adolescence	Onderzoek naar de relatie en effecten tussen autonomie, betrokkenheid en hoop te onderzoeken	Leerlingen in de middelbare school	N = 283	Longitudinal

Resultaten

3.1 Betrokkenheid en welbevinden

De eerste deelvraag luidt: “*Wat is de relatie tussen betrokkenheid en het welbevinden van leerlingen?*” Om de eerste deelvraag te beantwoorden, zijn vier studies gevonden die de relatie tussen betrokkenheid en welbevinden verklaren.

Tussen de onderzoekers was er een overeenstemming dat *engagement* een positief effect had op het welbevinden van leerlingen (Gase et al., 2017; Pietarinen, Soini & Pyhäntö, 2016; Datu, King & Valdez, 2017; Phan, Ngu & Alrashidi, 2016). Pietarinen, Soini & Pyhäntö (2016) hebben onderzoek gedaan naar de emotionele en cognitieve betrokkenheid van 170 leerlingen. Ze concludeerden dat de emotionele betrokkenheid die kinderen op school ervaren voorspellende waarde heeft voor het ervaren van welbevinden. Ze ontdekten dat contact met medestudenten en leraren de emotionele betrokkenheid bevordert en dat leerlingen daardoor meer welbevinden ervaren. In een ander onderzoek werd ontdekt dat een hoge mate van betrokkenheid sterk gerelateerd is aan een lage mate van depressieve symptomen en suïcidale gedachten (Gase, Gomez, Kuo, Glenn, Inkelas & Ponce, 2017). De onderzoekers ontdekten dat leerlingen meer welbevinden ervaren door betrokkenheid en het gevoel van zekerheid, omdat ze hierdoor minder last hebben van negatieve gedachten. Datu, King en Valdez (2017) hebben een cross-sectional study met 606 en met 400 studenten uitgevoerd. Ze vonden dat emotionele en academische betrokkenheid gerelateerd zijn aan geluk en motivatie. Doordat geluk en motivatie voorspellende waarde hebben voor het ervaren van welbevinden werd geconcludeerd dat beide vormen van betrokkenheid een positief effect hebben op welbevinden. In de laatste studie met 248 leerlingen concludeerden onderzoekers dat betrokkenheid een mediator is tussen zelfeffectiviteit en welbevinden. Ze stelden dat betrokkenheid van belang is om welbevinden te bevorderen en dat betrokkenheid een essentieel deel van toekomstige interventies zou zijn (Phan, Ngu & Alrashidi, 2016).

Tabel 2. *Betrokkenheid en welbevinden*

Auteur	Doelstelling	Resultaten
Datu, King & Valdez	Of er een associatie bestaat tussen geluk en motivatie, betrokkenheid en prestatie	Geluk is gerelateerd aan motivatie, emotionele en academische betrokkenheid en prestatie
Gase et al.	Of er een associatie tussen de sfeer op school en de prestatie	Een hoge mate van betrokkenheid is sterk gerelateerd aan een lage mate van depressieve symptomen

	en gezondheid van leerlingen bestaat	en suïcidale gedachten; een hoge mate van betrokkenheid hangt samen met hoge testcores
Phan, Ngu & Alrashidi	Onderzoek naar het effect van academische effectiviteit en zelf-effectiviteit op welbevinden betrokkenheid en prestatie	Betrokkenheid werkt als een mediator tussen zelfeffectiviteit, welbevinden en prestatie; betrokkenheid heeft een positieve invloed op de prestatie van leerlingen
Pietarinen, Soini & Phyältö	Onderzoek naar de relatie tussen emotionele en cognitieve betrokkenheid met betrekking tot welbevinden	Emotionele betrokkenheid met leraren en medestudenten heeft een positief effect op welbevinden; beide vormen van betrokkenheid correleerden positief met de testcores van leerlingen

3.2 Betrokkenheid en sociaal emotioneel leren

De tweede deelvraag luidt: *“Wat is de relatie tussen betrokkenheid en het sociaal emotioneel leren van leerlingen?”* Voor het beantwoorden van deze deelvraag zijn acht studies gevonden die de relatie van betrokkenheid met het sociaal emotioneel leren van kinderen verklaren. Uit deze studies kwam naar voren dat sociaal emotioneel gedrag een effect op betrokkenheid heeft. Hieronder wordt deze relatie verder uitgelegd.

Seligman, Ernst, Gillham, Reivich en Linkins (2009) hebben in een onderzoek met 347 leerlingen gevonden dat interventies die het sociaal emotioneel gedrag bevorderen bijdragen aan het plezier en de betrokkenheid die leerlingen op school ervaren. De leerlingen leerden wat voor sterke kanten ze hadden en dit had vervolgens een positieve invloed op hun betrokkenheid op school en hun manier van leren. De leerlingen leerden vaardigheden, zoals zelfbewustzijn, die ook essentieel zijn bij het sociaal emotioneel leren. Er werd geconcludeerd dat het ondersteunen van sociaal emotioneel vaardigheden een positieve invloed had op betrokkenheid (Buhs, Ladd & Herald, 2006). Door verschillende onderzoeken werd geconcludeerd dat de relatie van leerlingen en leraren een belangrijke rol speelt (Furrer & Skinner, 2001; Hosan & Hoglund, 2017; Ryan & Patrick, 2011; Sakiz, 2017; Shoshani et al., 2016; Van Ryzin et al., 2009). Ze veronderstelden dat een positieve relatie de betrokkenheid en de prestatie van kinderen positief beïnvloedt. Verder was een negatieve relatie gekoppeld aan een lage mate van betrokkenheid en prestatie (Hosan & Hoglund, 2017). Gelijke uitkomsten werden gevonden in het onderzoek van Van Ryzin, Gravely en Roseth (2009). Ze concludeerden dat leerlingen meer betrokkenheid ervaren wanneer zij een goede relatie met leraren en medestudenten hadden en zich geaccepteerd voelden. Verder hadden leerlingen er

in het dagelijkse leven profijt van als ze in hun sociaal emotioneel gedrag ondersteund werden. Buhs, Ladd en Herald (2006) vonden dat het contact met andere medestudenten van belang is voor het ervaren van betrokkenheid. Verder is bekend dat sociaal emotioneel leren de leerlingen ondersteund zich op school zekerder te voelen en vaardigheden te ontwikkelen die van belang zijn om betrokkenheid te ervaren en vervolgens beter te presteren.

Tabel 3. *Betrokkenheid en sociaal emotioneel leren*

Auteur	Objectives	Resultaten
Buhs, Ladd & Herald	Of er een relatie bestaat tussen “peer rejection” en betrokkenheid en prestatie	Geen contacten met anderen te hebben, heeft een negatieve invloed op prestatie; SEL heeft invloed op betrokkenheid en school succes
Furrer & Skinner	Of het gedrag van leraren een effect op de betrokkenheid van leerlingen heeft	Het gedrag van leraren beïnvloedt de mate van betrokkenheid; het gevoel ondersteund te worden heeft een positieve effect op de betrokkenheid en motivatie van leerlingen
Hosan & Hoglund	Of er een associatie tussen de relatie van leerlingen met leraren en medestudenten en betrokkenheid bestaat	Relaties tussen leraren en leerlingen beïnvloeden betrokkenheid; positieve relaties hebben een positief effect op betrokkenheid en negatieve relaties hebben een negatief effect
Ryan & Patrick	Of er een samenhang tussen betrokkenheid en het school klimaat bestaat school	de sociale omgeving in scholen heeft voorspellende waarde voor de betrokkenheid en motivatie van leerlingen
Sakiz	Of er een relatie tussen de steun van leraren en de betrokkenheid, zelfeffectiviteit en emoties bestaat	de positieve steun van leraren heeft een significant invloed op de mate van betrokkenheid, zelfeffectiviteit en plezier van leerlingen
Seligman et al.	Om vaardigheden van leerlingen te ondersteunen die positieve emoties en betrokkenheid bevorderen	Het SEL programma bevordert het ervaren van betrokkenheid op school en het ervaren van geluk
Shoshani, Steinmetz & Kanat-Maymon,	Wat zijn de effecten van een positief psychologisch program op de betrokkenheid, het welbevinden en de prestatie	emotionele betrokkenheid wordt door de relatie van leerlingen met hun leraren en medestudenten bepaalt
Van Ryzin et al.	Onderzoek naar de relatie En effecten van autonomie,	De relatie tussen leerlingen, leraren en medestudenten heeft invloed op de

betrokkenheid en hoop

mate van betrokkenheid die leerlingen ervaren; betrokkenheid heeft voorspellende waarde voor het presteren van leerlingen

3.3 Betrokkenheid en prestatie

De derde deelvraag luidt: “*Wat is de relatie tussen betrokkenheid en de academische prestatie van leerlingen?*” Er werden zeven artikelen gevonden om de laatste deelvraag te beantwoorden.

Er was een hoge overeenstemming dat betrokkenheid op school een positieve invloed had op de prestatie en testcores van leerlingen (Côté-Luissier et al. 2016; Gase et al. 2017; Hughes et al. 2007; Reyes et al.;2012; Pietarinen et al., 2016; Phan et.al., 2016; Van Ryzin et al., 2009). Pietarinen, Soini & Pyhältö (2016) vonden dat cognitieve en emotionele betrokkenheid positief correleerden met de testcores van leerlingen. Hughes en Kwak (2007) hadden een onderscheid gemaakt tussen gedragsmatige, emotionele en cognitieve betrokkenheid. Ze concludeerden dat alle drie de vormen van betrokkenheid de prestatie van leerlingen beïnvloedde. Verder werd verondersteld dat de mate van betrokkenheid die kinderen in de eerste klas toonden hun prestatie en de neiging om met de opleiding te stoppen voorspelde. In een onderzoek met 285 leerlingen kwam naar voren dat betrokkenheid een positieve invloed had op de prestatie en testcores van de leerlingen (Van Ryzin, Gravely & Roseth, 2009). Met het onderzoek van Côté-Luissier en Fitzpatrick (2016) met meer dan 2000 kinderen werd aangetoond dat betrokkenheid op school het succes en de prestatie over korte en lange tijd voorspelde. Leerlingen die betrokkenheid ervaren, waren geneigd om effectief te leren, meer tijd in het leren te investeren en de instructies van de leraren te volgen (Côté-Luissier & Fitzpatrick, 2016).

Tabel 4. *Betrokkenheid en prestatie*

Auteur	Objectives	Resultaten
Côté-Luissier & Fitzpatrick	Of onzekerheid op school belemmerend op betrokkenheid werkt	Betrokkenheid voorspelt academisch succes over korte en lange tijd
Gase et al.	Of er een associatie tussen de sfeer op school en de prestatie en gezondheid bestaat	Een hoge mate van betrokkenheid hangt samen met hoge testcores; een hoge mate van betrokkenheid is sterk gerelateerd aan een lage mate van depressieve symptomen en suïcidale gedachten

Hughes & Kwak	Of er een samenhang tussen de achtergrond van leerlingen en de relatie van leerlingen bestaat	Gedragmatige, emotionele en cognitieve betrokkenheid hebben effect op prestatie; betrokkenheid voorspelt test scores en het stoppen met de opleiding
Pietarinen, Soini & Pyhäntö	Wat de relatie is tussen emotionele en cognitieve betrokkenheid met betrekking tot welbevinden	Beide vormen van betrokkenheid correleerden positief met de test scores van leerlingen; Emotionele betrokkenheid met leraren medestudenten heeft een positief effect op welbevinden
Phan, Ngu & Alrashidi	Onderzoek naar het effect van academische effectiviteit en zelfeffectiviteit op welbevinden, betrokkenheid en prestatie	Betrokkenheid heeft een positieve invloed op de prestatie van leerlingen; betrokkenheid werkt als mediator tussen zelfeffectiviteit, welbevinden en prestatie
Reyes et al.	Of er een samenhang tussen het school klimaat, de prestatie en betrokkenheid van leerlingen bestaat	Betrokkenheid werkt als een mediator tussen sfeer op school en prestatie; betrokkenheid heeft een positieve invloed op de prestatie en de sfeer op school
Van Ryzin et al.	Onderzoek naar de relatie en effecten van autonomie, betrokkenheid en hoop	Betrokkenheid heeft voorspellende waarde voor het presteren van leerlingen; de relatie tussen leerlingen leraren en medestudenten heeft invloed op de mate van betrokkenheid die leerlingen ervaren

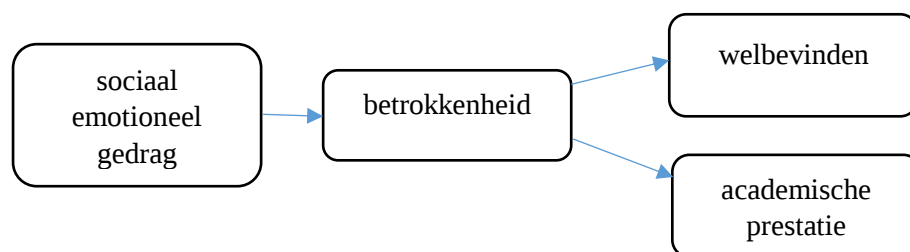
Discussie

Wat betreft de eerste deelvraag “*Wat is de relatie tussen betrokkenheid en het welbevinden van basisschool leerlingen*” mag geconcludeerd worden dat er, zoals verwacht, een positieve relatie bestaat tussen betrokkenheid en welbevinden van leerlingen. Zoals in de inleiding genoemd is volgens Seligman (2011) betrokkenheid een belangrijke pijler voor het ervaren van welbevinden. Dit was inderdaad terug te vinden in de resultaten. Betrokkenheid lijkt welbevinden te voorspellen. Desondanks is opvallend dat alle onderzoekers een andere definitie van welbevinden gebruiken. Pietarinen, Soini & Pyhäntö (2016) concludeerden dat de emotionele betrokkenheid invloed heeft op het welbevinden van leerlingen. De reden hiervan is de relatie met medestudenten en leraren. Verder wordt geconcludeerd dat een hoge mate van betrokkenheid sterk gerelateerd is aan een lage mate van depressieve symptomen en suïcidale gedachten (Gase, Gomez, Kuo, Glenn, Inkelas & Ponce, 2017). Daarom wordt welbevinden gedefinieerd als de afwezigheid van depressieve symptomen en negatieve

gedachten. Welbevinden werd ook gedefinieerd als motivatie en geluk (Datu, King & Valdez, 2017). Verder is verondersteld dat betrokkenheid als mediator werkt tussen zelfeffectiviteit en welbevinden (Phan, Ngu & Alrashidi, 2016).

Hoewel alle studies een positieve relatie aantoonde, lijkt het een complexe relatie te zijn. Enerzijds zou betrokkenheid als een mediator werken. Anderzijds zou betrokkenheid een belangrijke pijler zijn voor het ontwikkelen van welbevinden. De rol van welbevinden lijkt in de literatuur te variëren. Desondanks is er een overeenstemming dat betrokkenheid een belangrijke rol speelt voor het ervaren van welbevinden bij leerlingen. Of betrokkenheid daarbij als mediator werkt of niet wordt in dit onderzoek niet helemaal duidelijk.

Wat betreft de tweede deelvraag “*Wat is de relatie tussen betrokkenheid en het sociaal emotioneel leren van leerlingen?*” mag geconcludeerd worden dat betrokkenheid geen directe invloed heeft op het sociaal emotioneel leren van leerlingen. Dit is in tegenstelling met de verwachtingen. De relatie tussen betrokkenheid en SEL wordt gekenmerkt door de invloed van SEL op betrokkenheid. Sociaal emotioneel gedrag bleek betrokkenheid bij leerlingen te bevorderen (Seligman, Ernst, Gillham, Reivich & Linkins, 2009). Verder werd duidelijk dat sociaal emotioneel leren de mate van betrokkenheid voorspelt. Door verschillende onderzoeken werd geconcludeerd dat de relatie van leerlingen en leraren een belangrijke rol speelt. De relatie van leerlingen met medestudenten en leraren lijkt van belang te zijn. Hoewel het niet expliciet om sociaal emotioneel leren gaat, bevorderen deze relaties de betrokkenheid. Dit is mogelijk terug te voeren naar het feit dat relaties van belang zijn om sociaal emotioneel gedrag te ontwikkelen. De relaties van leerlingen bevorderen hun sociaal emotioneel gedrag, waardoor ze meer betrokkenheid ontwikkelen. Het sociaal emotioneel leren lijkt als een mediator tussen relaties en betrokkenheid te werken. De relaties met anderen bevorderen de autonomie van leerlingen en hebben invloed op de betrokkenheid (Van Ryzin, Gravely, Roseth, 2007). Goede relaties hebben een positief effect, terwijl negatieve relaties een negatief effect hebben. Het is verwacht dat de relaties vaak in samenhang staan met het sociaal emotioneel gedrag. In *Figuur 2* is de relatie van betrokkenheid en het sociaal emotioneel gedrag weer te vinden.

Figuur 2. Model van de verwachte relatie tussen betrokkenheid en de constructen.

Wat betreft de derde deelvraag “*Wat is de relatie tussen betrokkenheid en de academische prestatie van basisschool leerlingen?*” mag geconcludeerd worden dat betrokkenheid een positief effect heeft op zowel de prestatie als de testcores van leerlingen (Côté-Luissier et al. 2016; Gase et al. 2017; Hughes et al. 2007; Reyes et al., 2012; Pietarinen et al., 2016; Phan et.al 2016; Van Ryzin et al., 2009). Betrokkenheid voorspelt de prestatie van leerlingen op korte en lange termijn (Hughes & Kwark, 007) en voorspelt of leerlingen in de toekomst met de opleiding gaan stoppen of niet (Côté-Luissier & Fitzpatrick, 2016). Leerlingen die betrokkenheid ervaren, profiteren hier dus van in hun academische opleiding.

4.2 Implicaties

De uitkomsten van dit onderzoek bevestigen het feit dat betrokkenheid belangrijk is voor leerlingen. Ze profiteren op een persoonlijke manier en via academische prestatie. Deze uitkomsten kunnen voor toekomstige interventies van belang zijn. Aanbevolen wordt dat leraren begrip ontwikkelen voor het belang van het gevoel van betrokkenheid voor leerlingen. Leraren zouden de mogelijkheid krijgen door een speciaal coaching hun vaardigheden en begrip over de nut van betrokkenheid verder te ontwikkelen. Verder zouden leerlingen de mogelijkheid krijgen om betrokkenheid te ervaren door medestudenten. Toekomstige interventies of programma's zouden het sociaal emotioneel gedrag moeten bevorderen om de betrokkenheid positief te beïnvloeden. Dit heeft wederom een positief effect op het welbevinden en de prestatie van de leerlingen. Als met deze punten rekening gehouden wordt, is het mogelijk een interventie te ontwikkelen die kinderen helpt te floreren en een waardevoller lid van de gemeenschap te laten worden. Ze ervaren meer sociale steun door leraren en medestudenten, waardoor ze in hun sociaal emotioneel gedrag bevorderd worden. Op deze manier wordt de betrokkenheid bevorderd, waardoor kinderen beter presteren en meer welbevinden ervaren.

4.3 Kanttekeningen

Zoals eerder genoemd is de positieve psychologie een jonge stroming binnen de psychologie. Er zijn nog niet veel onderzoeken, interventies of programma's uitgevoerd binnen deze stroming. Het is opvallend dat veel onderzoek naar betrokkenheid voor het werk en adolescenten of oudere mensen is gedaan. Met betrekking tot het onderwijs is onderzoek gedaan naar de relatie van betrokkenheid tussen scholen en ouders, leraren en ouders of voor kinderen met leerproblemen. Het zou voor toekomstige onderzoeken van belang zijn om betrokkenheid voor leerlingen te onderzoeken. Het doel van toekomstige onderzoekers zo zijn

om meer uitspraken over betrokkenheid met welbevinden, sociaal emotioneel leren en prestatie te doen.

Met betrekking tot de resultaten is het opvallend dat de grootte van de steekproeven verschilden. Er is gebruik gemaakt van een studie met 38 mannelijke basisschoolleerlingen, maar ook van een studie met 33577 leerlingen tussen de 5 en 16 jaar oud. In dit onderzoek werd geen onderscheid gemaakt tussen beide studies. Het is aanbevolen om voor toekomstige onderzoeken een onderscheid te maken tussen de verschillende studies.

4.4 Afsluiting

Samenvattend is te zeggen dat dit onderzoek inzicht heeft gegeven in de complexe relatie tussen betrokkenheid en welbevinden, het sociaal emotioneel leren en de prestatie van leerlingen. Het zou voor toekomstige onderzoeken interessant zijn de relatie tussen betrokkenheid en het sociaal emotioneel gedrag van leerlingen gedetailleerder te onderzoeken. Beide constructen lijken een erg belangrijke rol te spelen bij het verhogen van welbevinden en de verbetering van de prestatie. Verder mist nog meer informatie over de rol van de relaties. Het is nog onduidelijk hoe de relaties tussen het sociaal emotioneel gedrag en de betrokkenheid werken. In dit onderzoek wordt duidelijk dat het sociaal emotioneel gedrag de betrokkenheid van leerlingen positief beïnvloedt. Dit zou voor toekomstige onderzoeken, interventies en programma's nuttig zijn om betrokkenheid te verhogen. Door de positieve invloed van betrokkenheid op het welbevinden en de prestatie van leerlingen is het mogelijk een interventie of programma te ontwikkelen waardoor kinderen in hun ontwikkeling en persoonlijke groei ondersteund worden.

Referentielijst

- Boerefijn, J., & Bergsma, A. (2011). Geluksles verbetert schoolprestaties. *Tijdschrift voor orthopedagogiek*, 50, 110-121.
- *Buhs, E. S., Ladd, G. W., & Herald, S. L. (2006). Peer exclusion and victimization: Processes that mediate the relation between peer group rejection and children's classroom engagement and achievement?. *Journal of Educational Psychology*, 98(1), 1.
- *Côté-Lussier, C., & Fitzpatrick, C. (2016). Feelings of safety at school, socioemotional functioning, and classroom engagement. *Journal of Adolescent Health*, 58(5), 543-550.
- *Datu, J. A. D., King, R. B., & Valdez, J. P. M. (2017). The academic rewards of socially-oriented happiness: Interdependent happiness promotes academic engagement. *Journal of school psychology*, 61, 19-31.
- de Baat, M. (2010). Beschermende en risicofactoren voor schoolverzuim. *Nederlands Jeugdinstituut*.
- *Furrer, C., & Skinner, E. (2003). Sense of relatedness as a factor in children's academic engagement and performance. *Journal of educational psychology*, 95(1), 148.
- *Gase, L. N., Gomez, L. M., Kuo, T., Glenn, B. A., Inkelas, M., & Ponce, N. A. (2017). Relationships among student, staff, and administrative measures of school climate and student health and academic outcomes. *Journal of school health*, 87(5), 319-328.
- Gillham, J.E., Reivich, K.J. & Shatté, A. (2002). Positive youth development, prevention, and positive psychology: Commentary on 'Positive youth development in the United States'. *Prevention & Treatment*, 5, 18-28.
- *Hosan, N. E., & Hoggund, W. (2017). Do Teacher–Child Relationship and Friendship Quality Matter for Children's School Engagement and Academic Skills?. *School Psychology Review*, 46(2), 201-218.
- *Hughes, J., & Kwok, O. M. (2007). Influence of student-teacher and parent-teacher relationships on lower achieving readers' engagement and achievement in the primary grades. *Journal of Educational Psychology*, 99(1), 39.

- Laevers, F. & Depondt, L. (2004). *Ervaringsgericht werken met kleuters in het basisonderwijs*. Leuven: CEGO Publishers.
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., & Altman, D. G. (2009). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: the PRISMA statement. *Annals of internal medicine*, 151(4), 264-269.
- Park, N. & Petersen, C. (2009). *Character Strengths: Research and Practice*. Journal of College & Character, volume X, no. 4.
- Peterson, C. (2006). *A primer in positive psychology*. New York: Oxford University Press.
- *Phan, H. P., Ngu, B. H., & Alrashidi, O. (2016). Role of Student Well-Being: A Study Using Structural Equation Modeling. *Psychological reports*, 119(1), 77-105.
- *Reyes, M. R., Brackett, M. A., Rivers, S. E., White, M., & Salovey, P. (2012). Classroom emotional climate, student engagement, and academic achievement. *Journal of educational psychology*, 104(3), 700.
- *Pietarinen, J., Soini, T., & Pyhältö, K. (2014). Students' emotional and cognitive engagement as the determinants of well-being and achievement in school. *International Journal of Educational Research*, 67, 40-51.
- Roorda, D., Koomen, H. M., Spilt, J. L., & Oort, F. (2012). De invloed van persoonlijke relaties met leraren op het schools leren van leerlingen. *Cascade*, 9(21), 33-34.
- *Ryan, A. M., & Patrick, H. (2001). The classroom social environment and changes in adolescents' motivation and engagement during middle school. *American Educational Research Journal*, 38(2), 437-460.
- Ruit, P., & Korthagen, F. A. (2013). Developing core qualities in young students. *Teaching and learning from within: A core reflection approach to quality and inspiration in education*, 131-147.
- *Sakiz, G. (2017). Perceived teacher affective support in relation to emotional and motivational variables in elementary school science classrooms in Turkey. *Research in Science & Technological Education*, 35(1), 108-129.

Seligman, M.E.P. Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive Psychology. An Introduction. *American Psychologist*, 55 (1) 5-14.

Seligman, M.E.P. (2011). *Flourish*. New York: Free Press.

*Seligman, M. E., Ernst, R. M., Gillham, J., Reivich, K., & Linkins, M. (2009). Positive education: Positive psychology and classroom interventions. *Oxford Review of Education*, 35(3), 293-311.

Sheldon, K. & King, L. (2001). Why positive psychology is necessary. *American Psychologist*, 56, 216-217.

*Shoshani, A., Steinmetz, S., & Kanat-Maymon, Y. (2016). Effects of the Maytiv positive psychology school program on early adolescents' well-being, engagement, and achievement. *Journal of school psychology*, 57, 73-92.

Skinner, E. A., & Belmont, M. J. (1993). Motivation in the classroom: Reciprocal effects of teacher behavior and student engagement across the school year. *Journal of Educational Psychology*, 85(4), 571.

*Van Ryzin, M. J., Gravely, A. A., & Roseth, C. J. (2009). Autonomy, belongingness, and engagement in school as contributors to adolescent psychological well-being. *Journal of youth and adolescence*, 38(1), 1-12.